

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЧНИЙ
КАФЕДРА СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного факультету
_____ І. С. Бондаренко
« _____ » _____ 2023 р.

РИТОРИКА ТА ОСНОВИ СПІЧРАЙТИНГУ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

циклу вільного вибору бакалаврів у межах університету

Укладач : Мацегора І.Л., кандидат філологічних наук, доцент, доцент

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри слов'янської філології
Протокол № 1 від "31" серпня 2023 р.
Завідувач кафедри слов'янської філології
І.Я. Павленко

Ухвалено науково-методичною радою
факультету філологічного
Протокол № 1 від "05" вересня 2023 р.
Голова науково-методичної ради
факультету І. Л. Мацегора

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань всі	Кількість кредитів – 3	<i>Вибіркова</i>	
Спеціальність всі	Загальна кількість годин – 90	Цикл вибіркових дисциплін в межах університету	
Спеціалізація всі		Семестр:	
Освітньо-професійна програма всі	Змістових модулів – 3	7 -й	
		Лекції	
		20	
		Практичні	
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 2	-	
		Самостійна робота	
		70 год.	
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета - виклад матеріалу з основ сучасної риторики в обсязі необхідному для засвоєння як античних, так і сучасних риторичних законів; закріплення теоретичних знань шляхом формування практичних навичок ораторського мовлення та основ культури мовлення; оволодіння літературними нормами сучасної мови; забезпечити мовленнєву підготовку майбутніх фахівців з вищою освітою.

Завдання – засвоєння історії ораторського мистецтва та основ сучасної риторики; усвідомлення основних законів загальної риторики; ознайомлення з джерелами літератури сучасної та античної риторики; засвоєння принципів та методів мовленнєвої поведінки людини; вироблення у студентів високої культури усного й писемного мовлення.

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи, що забезпечують досягнення результатів навчання та компетентностей
<p>ПРН. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати</p> <p>ЗК Здатність бути критичним і самокритичним</p>	<p>Методи навчання: Пояснювально-ілюстративний (інтерактивна лекція, лекція з мультимедійною презентацією; проблемна лекція); частково-пошуковий (бесіда); репродуктивний (робота з навчально-методичною літературою);</p> <p>Підсумкові контрольні заходи: залік. Поточні контрольні заходи: контрольні роботи, виконання тестових завдань в системі Moodle, підготовка презентацій</p>
<p>ПРН. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності</p> <p>СК. Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.</p>	<p>Методи навчання: Пояснювально-ілюстративний (інтерактивна лекція, лекція з мультимедійною презентацією; проблемна лекція); частково-пошуковий (бесіда); репродуктивний (робота з навчально-методичною літературою);</p> <p>Підсумкові контрольні заходи: залік. Поточні контрольні заходи: контрольні роботи, виконання тестових завдань в системі Moodle, підготовка презентацій</p>

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна спирається на базові знання із дисциплін циклу загальної підготовки, а саме: «Українська мова професійного спрямування», «Вступ до спеціальності», тощо

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні та історичні основи ораторського мистецтва

Тема 1. Вступ до теорії риторики. Місце риторики та її значущість у системі професійної підготовки фахівця з вищою освітою. Риторика у системі гуманітарного знання. Типи риторики. Сучасна неориторика як наука про переконливу комунікацію та міжособистісного спілкування. Структура риторики. Закони риторики.

Тема 2. Історія ораторського мистецтва та риторичної думки. Антична риторика. Давньогрецька та латинська традиції формування риторичного вчення. Розвиток риторики в епоху Середньовіччя та епоху Відродження. Європейські традиції красномовства у 18-19 ст. Риторичні традиції Давньої Русі. Розвиток риторики в Україні 15-19 ст. Особливості формування науки про красномовство у ХХ ст.

Змістовий модуль 2. Стратегія і тактика публічного виступу

Тема 3. Основи майстерності публічного виступу. Різновиди сучасного красномовства. Типи промов за різними ознаками та характеристиками. Ораторська промова та публічний виступ. Структура публічного виступу. Підготовка до публічного виступу. Тема та мета виступу. Підготовка плану виступу та добір матеріалу. Місце важливої інформації. Репетиція виступу. Вироблення впевненості у собі. Психологічна та фізична підготовка до виступу.

Тема 4. Техніка публічного виступу. Особливості усного публічного виступу. Засоби публічної промови. Емоційна виразність усного мовлення. Вдосконалення навичок усного мовлення. Етапи публічної промови. Початок виступу та його організація. Основна частина. Промова та її інтонаційні характеристики. Завершення виступу. Відповіді на запитання аудиторії

Тема 5. Оратор та аудиторія . Сприйняття оратора аудиторією. Проблема першого враження. Ораторська індивідуальність. Риторичні позиції оратора в ході публічного виступу. Зовнішній вигляд та манера виступу. Рух та погляд оратора. Поза та жести оратора. Гучність, темп та тембр мовлення. Мовленнєвий імідж оратора. Види та техніка слухання. Зворотній зв'язок оратора з аудиторією. Засоби підтримки уваги слухачів. Поради ораторам-початківцям.

Змістовий модуль 3. Мовленнєва культура та основи спічрайтингу у професійній діяльності

Тема 8. Культура мовлення та мовленнєва культура. Визначення понять «культура мовлення» та «мовленнєва культура». Компоненти культури мовлення. Типи мовленнєвої культури. Комунікативні якості мовлення. Етичний аспект культури мовлення

Тема 9. Правильність мовлення та найтипівіші мовленнєві помилки. Норми літературного мовлення. Орфоепія і наголос. Акцентологічні помилки в усному мовленні. Точність слововживання. Парономазія та паронімія. Стилїстична оцінка слова. Лексичні помилки. Морфологічні норми та їхнє порушення в усному мовленні. Синтетичний

характер усного літературного мовлення. Розмовні елементи в усній публічній промові.

Тема 10. Спічрайтинг як інструмент професійної комунікації. Хронологія виникнення та розвитку спічрайтингу. Завдання та функції спічрайтера у професійній комунікації. Професіограма спічрайтера. Текст та його ознаки. Спічрайтерський текст: особливості, критерії ефективності, видова багатоманітність. Аспекти аналізу спічрайтерського тексту

Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні Заняття, год		Практичні Заняття, год		о/д ф.	з/ди ст ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/ди ст ф.	о/д ф.	з/ди ст ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	21/4	9	6	4			15	20	10	15	30
2	39/4	14	14	4			25	32	10	15	30
Усього за змістові модулі	60 / 8						40	52	20	30	60
Підсумковий семестровий контроль залік	30 /30						30	30	20	20	40
Загалом	90/ 90		20	8			70	82			100

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/ди ст ф.
	2	3	4
1	Вступ до теорії риторики	2	2
1	Історія ораторського мистецтва та риторичної думки	4	
2	Теоретичні основи майстерності публічного виступу	4	2
2	Техніка публічного виступу	2	
2	Оратор та аудиторія. Основи взаємодії	4	2

2	Культура мовлення та мовленнєва культура. оратора	2	2
2	Правильність мовлення та найтипівіші мовленнєві помилки	2	
Разом		20	8

6. Теми практичних занять Не передбачено

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Види поточних контрольних заходів	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Тестування з теоретичних питань	Питання для підготовки: 1. Місце риторики та її значущість у системі професійної підготовки фахівця з вищою освітою. 2. Риторика у системі гуманітарного знання. 3. Типи риторики. 4. Сучасна неориторика як наука про переконливу комунікацію та міжособистісне спілкування. 5. Структура риторики. 6. Закони риторики. 7. Антична риторика. 8. Давньогрецька та латинська традиції		25

		<p>формування. риторичного вчення.</p> <p>9. Розвиток риторики в епоху Середньовіччя та епоху Відродження.</p> <p>10. Європейські традиції красномовства у 18-19 ст.</p> <p>11. Риторичні традиції Давньої Русі.</p> <p>12. Розвиток риторики в Україні 15-19 ст.</p> <p>13. Особливості формування науки про красномовство у XX ст.</p>		
	Практичне завдання	Виконання творчих робіт	Розкриття теми	
Усього за ЗМ 1		10	12	25
2	Тестування з теоретичних питань	<p>Питання для підготовки:</p> <p>1. Різновиди сучасного красномовства.</p> <p>2. Типи промов за різними ознаками та характеристикам и.</p> <p>3. Ораторська промова та публічний виступ.</p> <p>4. Структура публічного виступу.</p> <p>5. Підготовка до публічного</p>		25

		<p>виступу.</p> <p>6. Тема та мета виступу. Підготовка плану виступу та добір матеріалу.</p> <p>7. Місце важливої інформації.</p> <p>8. Репетиція виступу. Вироблення упевненості у собі.</p> <p>9. Психологічна та фізична підготовка до виступу.</p> <p>10. Особливості усного публічного виступу.</p> <p>11. Засоби публічної промови.</p> <p>12. Емоційна виразність усного мовлення.</p> <p>13. Вдосконалення навичок усного мовлення.</p> <p>14. Етапи публічної промови.</p> <p>15. Початок виступу та його організація.</p> <p>16. Основна частина. Промова та її інтонаційні характеристики.</p> <p>17. Завершення виступу.</p> <p>18. Відповіді на запитання аудиторії</p> <p>19. Сприйняття оратора аудиторією.</p>		
--	--	--	--	--

		<p>Проблема першого враження.</p> <p>20. Ораторська індивідуальність.</p> <p>21. Риторичні позиції оратора в ході публічного виступу.</p> <p>22. Зовнішній вигляд та манера виступу.</p> <p>23. Рух та погляд оратора.</p> <p>24. Пози та жести оратора.</p> <p>25. Гучність, темп та тембр мовлення.</p> <p>26. Мовленнєвий імідж оратора.</p> <p>27. Види та техніка слухання.</p> <p>28. Зворотній взяток оратора з аудиторією.</p> <p>29. Засоби підтримки уваги слухачів.</p> <p>30. Поради ораторам-початківцям.</p> <p>31. Визначення понять «культура мовлення» та «мовленнєва культура».</p> <p>32. Компоненти культури мовлення.</p> <p>33. Типи мовленнєвої культури.</p> <p>34. Комунікативні якості мовлення.</p> <p>35. Етичний аспект культури</p>		
--	--	---	--	--

		мовлення 36. Норми літературного мовлення. 37. Орфоепія і наголос. Акцентологічні помилки в усному мовленні. 38. Точність слововживання. Парономазія та паронімія. 39. Стилїстична оцінка слова. 40. Лексичні помилки. 41. Морфологічні норми та їхнє порушення в усному мовленні. 42. Синтетичний характер усного літературного мовлення. 43. Розмовні елементи в усній публічній промові		
	Практичне завдання	Виконання творчих робіт	Розкриття теми	
Усього за ЗМ 2		10	15	25
Усього за змістові модулі	50	20	30	50

7. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
	Теоретичне завдання	Питання для підготовки: (Див. змістовні модулі)	1.В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під	20 16-20

Залік			<p>час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.</p> <p>2. Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.</p>	11-15
-------	--	--	--	-------

			<p>3. В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.</p> <p>4. Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.</p>	<p>6-10</p> <p>0-5</p>
	Практичне завдання	підсумкове завдання (аналіз публічної промови за схемою)	Правильно виконане завдання	20
Усього за підсумковий семестровий контроль		20	20	40

8. Рекомендована література

Основна:

1. Абрамович С.Д. Риторика і гомілетика. Чернівці : Олді, 2020. 123 с.
2. Абрамович С.Д., Гураль М.И., Чикарькова М.Ю. Риторика. Ч.1. Історія розвитку риторики. Чернівці : Олді, 2018. 716 с.
3. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі : монографія. Черкаси : Брама-Україна, 2018. 400 с.
4. Грицаєнко Л. М. Основи красномовства : навч. посіб. Вид. 2-ге, доп. Київ : Видав. дім Дмитра Бураго, 2018. 260 с.
5. Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Етика ділового спілкування : навч. посіб. Київ : Центр учб. л-ри, 2007. 344 с.
6. Колотілова Н.А. Риторика: Навчальний посібник. Київ: КНУ ім. Т. Шевченка, 2019. 229 с.
7. Сагач Г.М. Ділова риторика: мистецтво риторичної комунікації. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2018. 179 с.
8. Сагач Г.М. Риторика. Київ : Вища школа, 2021. 215 с.

Додаткова:

1. Єлісовенко Ю. П. Ораторське мистецтво: постановка голосу й мови. Київ : Агіка, 2021. 204 с.
2. Каньоса П. С. Риторика : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д. Г, 2019. 131 с.
3. Кацавець Р. С. Ораторське мистецтво. Київ : Алерта, 2018. 216 с.
4. Коваленко С.Д. Сучасна риторика. Тернопіль : Мандрівець, 2019. 184 с.
Кучерук О. А., Голуб Н. Б. Педагогічна риторика: історія, теорія, практика : монографія. Київ : КНТ, 2021. 258 с.
5. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2021. 311 с

Інформаційні ресурси:

<https://orator.biz/>

<http://www.filologia.su/ritorika/>